

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

Кафедра адміністративного права та процесу ННІ № 3

РОБОЧА ПРОГРАМА

із навчальної дисципліни «Адміністративне право»

**з навчальної дисципліни «Адміністративне право»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
*(Право (поліцейські) Law (Police officers)
спеціальність 081 Право)***

Кам'янець-Подільський 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 №8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету №1
Протокол від 09.08.2024 №9

ПОГОДЖЕНО

Секцією з юридичних дисциплін
Науково-методичної ради ХНУВС
Протокол від 13.08.2024 №7

Розглянуто на засіданні кафедри адміністративного права та процесу факультету №1
(протокол від 30.07.2024 №19)

Розробники:

1. Завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Салманова О.Ю.
2. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Комзюк А.Т.
3. Доцент кафедри, доктор філософії, доцент Комзюк А.В.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету, кандидат юридичних наук Липій Є.А.
2. Доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Юшкевич О.Г.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисциплін
Кількість кредитів ЄКТС-4 Загальна кількість годин-120 Кількість тем – 12	Шифр галузі-08 право Назва галузі -081 право Право(поліцейські) перший бакалаврський	Навчальний курс: 2 курс Семестр:3, 4 Види контролю: залік, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять		
денна форма навчання Лекції – 24 год.	Заочна форма навчання (Навчальним планом не передбачено)	
Семінарські заняття – 30 год.		
Практичні заняття – 6 год.		
Самостійна робота – 60 год.		
Вид підсумкового контролю: залік, екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право» є формування системи знань про основні теоретико-правові положення, що стосуються історії становлення та розвитку галузі адміністративного права України, його місця в системі галузей публічного права; надання ґрунтовних знань щодо механізму адміністративно-правового регулювання; правового статусу суб'єктів адміністративного права, зокрема, органів публічної адміністрації; сутності та інструментів публічного управління; адміністративних процедур; адміністративної відповідальності, загальних положень Особливого адміністративного права; розвиток у слухачів навичок самостійної творчої роботи при закріпленні теоретичних знань у ході вивчення курсу; поглиблене вивчення здобувачами вищої освіти адміністративного законодавства України й відомих нормативно-правових актів МВС України.

Завдання: закріплення навичок самостійного аналізу законодавства та правозастосовної практики; підвищення загальної правової культури здобувачів освіти, ознайомлення з зарубіжним досвідом врегулювання адміністративних правовідносин; виховання майбутніх фахівців права у дусі неухильного дотримання пріоритету прав і свобод громадян.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Адміністративне право» має предметні зв'язки з навчальними дисциплінами: «Напрями розвитку науки адміністративного права», «Адміністративна відповідальність», «Актуальні проблеми адміністративного права» «Адміністративний процес», «Сучасні доктрини адміністративного права та процесу».

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- поняття, предмет, метод, принципи та систему адміністративного права;
- сутність і принципи публічного управління;
- механізм адміністративно-правового регулювання;
- види джерел адміністративного права;
- види та правовий статус суб'єктів адміністративного права;
- правовий статус органів публічної адміністрації;
- основні положення публічної служби, правовий статус державних службовців;
- інструменти публічного управління;
- основні положення інституту адміністративної відповідальності;
- поняття, види та правові засади адміністративних процедур;
- поняття та структура Особливого адміністративного права;

вміти:

- застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію;
- формулювати визначення основних понять адміністративного права;
- добирати нормативні акти, які регламентують певні питання публічного управління;
- аргументовано висловлювати власну правову позицію з використанням посилань на нормативні акти, судову практику, матеріали роз'яснювального характеру державних органів;
- правильно застосовувати заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення;
- визначати підвідомчість окремих адміністративних проступків;
- складати відповідні адміністративно-процесуальні документи;
- застосовувати норми адміністративного права до конкретних правових ситуацій.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни.		
Інтегральна компетентність		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-7	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
	ЗК-11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства,

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)		усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	СК-3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
	СК-7	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
	СК-8	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
	СК-11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
	СК-12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
	СК-13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
	СК-14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
	СК-16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Адміністративне право як галузь права

1. Становлення та розвиток галузі адміністративного права.
2. Поняття, предмет, метод та система адміністративного права.
3. Принципи адміністративного права.
4. Загальні засади публічного управління.

ТЕМА № 2. Механізм адміністративно-правового регулювання

1. Адміністративно-правові норми.
2. Поняття та види джерел адміністративного права.
3. Систематизація адміністративного права, її види та особливості.
4. Адміністративно-правові відносини.

ТЕМА № 3. Публічна адміністрація у системі суб'єктів адміністративного права

1. Суб'єкти адміністративного права
2. Поняття публічної адміністрації
3. Органи виконавчої влади у системі публічної адміністрації
4. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права

ТЕМА № 4. Адміністративно-правовий статус публічних службовців

1. Поняття посади і публічних службовців. Види публічних службовців.
2. Обов'язки і права публічних службовців
3. Проходження публічної служби. Стимулювання праці та відповідальність

ТЕМА № 5. «Приватні особи як суб'єкти адміністративного права»

1. Поняття та види приватних осіб як суб'єктів адміністративного права.
2. Адміністративно-правовий статус фізичних осіб.
3. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань, їх види.

ТЕМА № 6. Функції та форми публічного управління

1. Поняття та види функцій і форм публічного управління
2. Правові акти управління
3. Адміністративні договори

ТЕМА № 7. Методи публічного управління

1. Поняття і система методів публічного управління.
2. Поняття, види та підстави застосування адміністративного примусу.
3. Мета та види адміністративно-запобіжних заходів.
4. Мета та види заходів адміністративного припинення.

ТЕМА № 8. Загальні засади адміністративної відповідальності

1. Поняття, принципи та правове регулювання адміністративної відповідальності.
2. Адміністративне правопорушення (проступок) як підстава адміністративної відповідальності: поняття та ознаки.
3. Юридичний склад адміністративного правопорушення (проступку), його поняття, значення, структура.
4. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.
5. Випадки звільнення від адміністративної відповідальності.

ТЕМА №9. Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення

1. Поняття та види адміністративних стягнень.
2. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.
3. Строки накладення і погашення адміністративних стягнень.

ТЕМА № 10. Загальна характеристика провадження в справах про адміністративні правопорушення

1. Завдання, принципи та правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Правовий статус учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення.
3. Докази в справі про адміністративне правопорушення, їх джерела та оцінка.
4. Поняття, види та характеристика стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.

ТЕМА № 11. Загальні засади адміністративних процедур

1. Поняття, принципи та види адміністративних процедур.
2. Стадії адміністративних процедур.
3. Окремі адміністративні процедури

ТЕМА № 12. Контроль в публічному управлінні

1. Поняття, сутність та ознаки контролю.
2. Види контролю та принципи його здійснення.
3. Система органів державного контролю.
4. Стадії контрольно-наглядового провадження.

**4.1.1.Розподіл часу навчальної
дисципліни за темами (денна
форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Адміністративне право як галузь права	10	2	2	0	0	6	Залік
Тема № 2. Механізм адміністративно-правового регулювання	10	2	2	0	0	6	
Тема № 3. Публічна адміністрація в системі суб'єктів адміністративного права	10	2	4	0	0	4	
Тема № 4. Адміністративно-правовий статус публічних службовців	12	2	6	0	0	6	
Тема № 5 Приватні особи як суб'єкти адміністративного права	10	2	2	0	0	4	
Тема № 6. Функції та форми публічного управління	10	2	2	0	0	4	
Всього за семестр № 3:	60	12	18	0	0	30	
Семестр № 4							
Тема № 7. Методи публічного управління	10	2	2	0	0	4	Екзам ен
Тема № 8. Загальні засади адміністративної відповідальності	10	2	2	0	0	4	

Тема № 9. Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення.	10	2	2	0	0	4
Тема № 10. Загальна характеристика провадження в справах про адміністративні правопорушення	10	2	2	6	0	2
Тема № 11. Загальні засади адміністративних процедур	10	2	2	0	0	6
Тема № 12 Контроль управління	10	2	2	0	0	0
Всього за семестр № 4:	60	12	12	6	0	30
Всього за рік:	120	24	30	6	0	60

4.1.2. Заочна форма навчання не передбачена

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Адміністративне право як галузь права		
1. Поняття та основні риси адміністративного права. 2. Камералістика та поліцейське право як основи виникнення адміністративного права. 3. Відмінність адміністративного права як галузі права від науки адміністративного права, від навчальної дисципліни, від адміністративного законодавства. 4. Система адміністративного права.		[1; 2, С. 10-31; 4; 5, С. 17-43; 6, С. 9-70; 9, С. 11-42; 10, С. 8-36; 15-17].
Тема № 2. Механізм адміністративно-правового регулювання		
1. Поняття та види гіпотези адміністративно-правової норми. 2. Надати аналіз Загального адміністративного права. 3. Надати аналіз Особливого адміністративного права. 4. Поняття та види систематизації адміністративного законодавства.		[1; 2, С. 38-51; 3-4; 5, С. 19-74; 6, С. 72-122; 9, С. 18-44; 10, С. 15-44; 15-17; 48].
Тема № 3. Публічна адміністрація у системі суб'єктів адміністративного права		
1. Система суб'єктів адміністративного права. 2. Визначити поняття органів виконавчої влади та їх призначення. 3. Вказати особливості та систему органів виконавчої влади. 4. Центральні та місцеві органи виконавчої влади. 5. Функції публічного управління, які покладаються на органи місцевого самоврядування. 6. Повноваження органів місцевого самоврядування.		[1; 2, С. 69-88; 3-54; 5, С. 84-168; 6, С. 125-200; 7; 9; 10, С. 74-148; 17-19; 23; 24; 28; 30; 49; 52; 55-56; 69; 74; 92-93].
Тема № 4: Адміністративно-правовий статус публічних службовців		
1. Поняття посади і види публічних службовців. 2. Поняття адміністративно-правового статусу публічних службовців. 3. Особливості правового статусу посадових осіб.		1; 3, С. 119-189; 4; 5, С. 359-465; 6, С. 200-267; 7; 9, С. 87-123; 10; 17-19;

	4. Порядок проходження публічної служби. 5. Види юридичної відповідальності державних службовців. 6. Підстави притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності. 7. Порядок та підстави притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності. 8. Стимулювання діяльності публічних службовців в їх соціальний захист.	23; 24;28;38; 41; 44; 49; 52; 58; 66].
	Тема №5 Приватні особи як суб'єкти адміністративного права 1- Поняття та види приватних осіб як суб'єктів адміністративного права. 2- Адміністративно-правовий статус фізичних осіб. 3- Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань, їх види.	1-4, С. 134-138; 4- С.167; 6-7С.43.
	Тема № 6: Функції та форми публічного управління	
	1. Поняття та види форм публічного управління. 2. Правові та організаційні форми публічного управління. 3. Видання адміністративних актів як провідна правова формауправління. 4. Поняття та ознаки актів управління, їх класифікація. 5. Вимоги, що ставляться до адміністративних актів. 6. Нікчемні та заперечні акти, їх відмінність.	[1; 2, С. 303-480; 3-4; 5, С. 203-260; 6, С. 394-381; 7-10; 42;11; 15; 21; 35;51].
	Тема № 7: Методи публічного управління	
	1. Поняття методів публічного управління, їх класифікація. 2. Переконавання та примус у публічному управлінні. 3. Адміністративні і економічні методи. 4. Адміністративно-примусові заходи.	[1; 2, С. 303-518; 3-4; 5, С. 261-288; 6, С. 343-393; 7-8; 9, С. 97-133; 20; 42; 51;57; 63-105].
	Тема № 8: Загальні засади адміністративної відповідальності	
	1. Поняття та ознаки адміністративного проступку. 2. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб. 3. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність. 4. Особливості адміністративної відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів. 5. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.	[1; 2, С. 335-480; 3-4; 5, С. 466-530; 6, С. 483-600; 7, С. 255-354; 9; 10; 20; 53; 71; 81; 87; 88; 99-104].
	Тема № 9: Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення	
	1. Поняття та види адміністративних стягнень, їх правова характеристика. 2. Загальні правила накладення адміністративних стягнень. 3. Строки накладення адміністративних стягнень. 4. Порядок та строки погашення адміністративних стягнень.	[1; 2, С. 335-480; 3-4; 5, С. 466-530; 6, С. 483-600; 60, С. 255-354; 8; 61-100; 71; 81; 87; 88-104].
	Тема № 10. Загальна характеристика провадження в справах про адміністративні правопорушення	
	1. Докази у справах про адміністративні правопорушення, їх джерела та оцінка. 2. Види та правовий статус осіб, які беруть участь в провадженні у справі про адміністративне правопорушення. 3. Заходи забезпечення провадження у справах про	[1; 2, С. 335-480; 3-4; 5, С. 466-530; 6, С. 483-600; 7, С. 255-354; 8; 9-10; 20; 25-27; 34; 36; 38; 54;

	адміністративні правопорушення. 4. Поняття та Види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення. 5. Характеристика кожної стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення	57; 59; 99; 101-103].
	Тема № 11: Загальні засади адміністративних процедур	
	1- Поняття та види адміністративних процедур. 2- Поняття, зміст та особливості адміністративно-юрисдикційних проваджень. 3- Види адміністративно-юрисдикційних проваджень. 4- Правові засади і порядок здійснення дисциплінарного провадження. 5- Порядок розгляду звернень громадян. Тема №12. Контроль публічного управління. 1. Поняття, сутність та ознаки контролю. 2. Види контролю та принципи його здійснення. 3. Система органів державного контролю. 4. Стадії контрольно-наглядового провадження	[1; 2, С. 445-687; 3-4; 5, С. 289-326, С. 507-640; 6-7; 8, С. 101-347; 9-10; 25-27; 29; 32; 42; 59; 84; 90]. 1-2. С35; 4-6.С42, 6.С85.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Навчальним планом не передбачено.

5.1.2. Теми курсових робіт

Навчальним планом не передбачено.

5.1.3. Теми цільових виступів (наукових доповідей):

1. Виникнення засад адміністративного права: від камералістики і поліцейського права до адміністративного права.
2. Виконавча влада як гілка державної влади та її управлінська спрямованість.
3. Співвідношення публічного управління та виконавчої влади.
4. Публічне майно в структурі публічного управління.
5. Законодавчі акти в системі джерел адміністративного права.
6. Формалізовані та неформалізовані джерела адміністративного права.
7. Система органів виконавчої влади та основні засади її структурної побудови.
8. Сутність та повноваження органів публічної адміністрації.
9. Порядок проходження служби в поліції.
10. Загальна характеристика служби в органах місцевого самоврядування.
11. Особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності окремих видів державних службовців.
12. Дисциплінарна відповідальність державних службовців за вчинення корупційних діянь.
13. Порядок розробки, прийняття, набрання чинності та дії актів публічного управління.
14. Адміністративні та економічні методи публічного управління.

15. Адміністративно-запобіжні заходи.
16. Заходи адміністративного припинення.
17. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
18. Поняття та порядок застосування превентивних поліцейських заходів та поліцейських заходів примусу.
19. Форми вини суб'єкта адміністративного проступку.
20. Особливості адміністративної відповідальності спеціальних суб'єктів.
21. Правове регулювання адміністративної відповідальності.
22. Співвідношення понять: адміністративна процедура, адміністративний процес, адміністративне судочинство, адміністративне провадження.
23. Реєстраційні та ліцензійні провадження.
24. Адміністративно-юрисдикційні провадження.
25. Адміністративна процедура розгляду звернень громадян.
26. Контроль і нагляд в публічному управлінні.
27. Особливості громадського контролю в публічному управлінні.
28. Поняття Особливого адміністративного права.
29. Поняття та структура Особливого адміністративного права.
30. Поняття сучасного поліцейського права та його предмет.
31. Суб'єкти поліцейської діяльності.
32. Форми та методи поліцейської діяльності.

6. Методи навчання

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Адміністративне право» проводяться у вигляді лекційних, семінарських та практичних занять за допомогою наступних методів навчання у вищій школі: *пояснювально-ілюстративний; репродуктивний метод (відтворення); метод проблемного викладу, евристичний, дискусійний методи тощо.*

Лекційні заняття проводяться у класичній формі із застосуванням мультимедійних презентацій. Семінарські заняття передбачають теоретичний розгляд матеріалів, практичні заняття передбачають вирішення практичних задач, обговорення рішень, проведення квізів та вирішення практичних кейсів, заслуховування наукових доповідей по актуальним питанням теми заняття тощо.

Крім того, за певними темами («Методи публічного управління», «Загальні засади адміністративної відповідальності», «Загальна характеристика провадження в справах про адміністративне правопорушення», «Адміністративні процедури»), можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України, інших правоохоронних органів, суддів, представників органів публічної адміністрації.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку (3 семестр).

1. Поняття і предмет адміністративного права України.
2. Метод адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.

3. Система адміністративного права.
4. Принципи адміністративного права.
5. Співвідношення адміністративного права із суміжними галузями права.
6. Адміністративне право як наука та навчальна дисципліна.
7. Публічне управління як вид соціального управління.
8. Поняття публічного управління, його основні риси.
9. Виконавча влада і публічне управління.
10. Поняття та основні риси управлінської діяльності.
11. Поняття та види функцій публічного управління.
12. Структура публічного управління.
13. Поняття і система основних принципів публічного управління.
14. Характеристика політико-юридичних принципів публічного управління.
15. Характеристика організаційних принципів публічного управління.
16. Поняття, зміст та структура адміністративно-правових норм.
17. Види адміністративно-правових норм.
18. Дія адміністративно-правових норм в часі, в просторі, за категоріями осіб.
19. Поняття та види джерел адміністративного права України. Адміністративне право і адміністративне законодавство.
20. Поняття та види систематизації адміністративного права.
21. Поняття та особливості адміністративно-правових відносин.
22. Структура та види адміністративно-правових відносин.
23. Підстави виникнення, зміни й припинення адміністративно-правових відносин.
24. Публічне майно: поняття та види.
25. Визначення суб'єктів адміністративного права, їх види.
26. Поняття публічної адміністрації.
27. Органи виконавчої влади у системі публічної адміністрації.
28. Правовий статус органів виконавчої влади та їх види.
29. Організаційна структура і штати органів виконавчої влади. Компетенція, підвідомчість і повноваження.
30. Правовий статус центральних органів виконавчої влади.
31. Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України.
32. Загальні функції і система міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України.
33. Правові засади та повноваження місцевих органів виконавчої влади.
34. Порядок утворення та система місцевих державних адміністрацій.
35. Структура та основи компетенції місцевих державних адміністрацій.
36. Правовий стан територіальних підрозділів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.
37. Правове регулювання та повноваження військових адміністрацій.
38. Органи місцевого самоврядування у системі публічної адміністрації.
39. Функції публічного управління, які покладаються на органи місцевого самоврядування.
40. Основи взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
41. Поняття і основні принципи публічної служби.

42. Види публічної служби.
43. Правове регулювання публічної служби.
44. Поняття посади і публічних службовців.
45. Види публічних службовців.
46. Адміністративно-правовий статус державних службовців.
47. Порядок та особливості проходження публічної служби.
48. Стимулювання діяльності публічних службовців та їх соціальний захист.
49. Види відповідальності публічних службовців, підстави притягнення їх до відповідальності.
50. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців.

Контрольні питання, що виносяться на екзамен (3 семестр):

51. Поняття і предмет адміністративного права України.
52. Метод адміністративно-правового регулювання суспільних відносин.
53. Система адміністративного права.
54. Принципи адміністративного права.
55. Співвідношення адміністративного права із суміжними галузями права.
56. Адміністративне право як наука та навчальна дисципліна.
57. Публічне управління як вид соціального управління.
58. Поняття публічного управління, його основні риси.
59. Виконавча влада і публічне управління.
60. Поняття та основні риси управлінської діяльності.
61. Поняття та види функцій публічного управління.
62. Структура публічного управління.
63. Поняття і система основних принципів публічного управління.
64. Характеристика політико-юридичних принципів публічного управління.
65. Характеристика організаційних принципів публічного управління.
66. Поняття, зміст та структура адміністративно-правових норм.
67. Види адміністративно-правових норм.
68. Дія адміністративно-правових норм в часі, в просторі, за категоріями осіб.
69. Поняття та види джерел адміністративного права України. Адміністративне право і адміністративне законодавство.
70. Поняття та види систематизації адміністративного права.
71. Поняття та особливості адміністративно-правових відносин.
72. Структура та види адміністративно-правових відносин.
73. Підстави виникнення, зміни й припинення адміністративно-правових відносин.
74. Публічне майно: поняття та види.
75. Визначення суб'єктів адміністративного права, їх види.
76. Поняття публічної адміністрації.
77. Органи виконавчої влади у системі публічної адміністрації.
78. Правовий статус органів виконавчої влади та їх види.
79. Організаційна структура і штати органів виконавчої влади. Компетенція, підвідомчість і повноваження.
80. Правовий статус центральних органів виконавчої влади.
81. Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України.

82. Загальні функції і система міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України.
83. Правові засади та повноваження місцевих органів виконавчої влади.
84. Порядок утворення та система місцевих державних адміністрацій.
85. Структура та основи компетенції місцевих державних адміністрацій.
86. Правовий стан територіальних підрозділів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.
87. Правове регулювання та повноваження військових адміністрацій.
88. Органи місцевого самоврядування у системі публічної адміністрації.
89. Функції публічного управління, які покладаються на органи місцевого самоврядування.
90. Основи взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
91. Поняття і основні принципи публічної служби.
92. Види публічної служби.
93. Правове регулювання публічної служби.
94. Поняття посади і публічних службовців.
95. Види публічних службовців.
96. Адміністративно-правовий статус державних службовців.
97. Порядок та особливості проходження публічної служби.
98. Стимулювання діяльності публічних службовців та їх соціальний захист.
99. Види відповідальності публічних службовців, підстави притягнення їх до відповідальності.
100. Дисциплінарна відповідальність публічних службовців.
101. Публічна служба в органах місцевого самоврядування.
102. Особливості проходження служби в органах Національної поліції України.
103. Адміністративно-правовий статус громадян України.
104. Адміністративна правоздатність і дієздатність громадян.
105. Права та обов'язки громадян у сфері публічного управління.
106. Форми участі громадян в публічному управлінні.
107. Адміністративно-правові гарантії суб'єктивних прав громадян.
108. Іноземні громадяни і особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права, особливості їх адміністративно-правового статусу.
109. Громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права.
110. Поняття та види громадських об'єднань.
111. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань.
112. Поняття та види функцій публічного управління.
113. Правові та організаційні форми публічного управління.
114. Видання правових актів як провідна правова форма управління.
115. Поняття та ознаки актів управління, їх класифікація.
116. Вимоги, що ставляться до правових актів. Нікчемні та заперечні акти, їх відмінність.
117. Поняття і система методів публічного управління, їх класифікація.
118. Переконавання та примус у публічному управлінні.
119. Методи прямого і непрямого управління.

120. Адміністративні і економічні методи.
121. Поняття, особливості та види адміністративного примусу.
122. Підстави застосування та види адміністративно-примусових заходів.
123. Мета, види та порядок застосування адміністративно-запобіжних заходів.
124. Мета та види заходів адміністративного припинення.
125. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
126. Спеціальні (виняткові) заходи адміністративного припинення.
127. Проблеми забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян та юридичних осіб при застосуванні заходів адміністративного примусу.
128. Поняття, ознаки та правове регулювання адміністративної відповідальності
129. Адміністративна відповідальність в системі юридичної відповідальності.
130. Місце адміністративної відповідальності серед заходів адміністративного примусу.
131. Поняття та принципи адміністративної відповідальності.
132. Історія розвитку законодавства про адміністративну відповідальність. Правове регулювання адміністративної відповідальності у сучасний період.
133. Законодавство України про адміністративні правопорушення, структура КУпАП.
134. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність.
135. Чинність закону про відповідальність за адміністративні правопорушення. Запобігання адміністративним правопорушенням.
136. Визначення поняття адміністративного правопорушення (проступку) в історичному аспекті. Поняття та знаки адміністративного проступку.
137. Відмежування адміністративних проступків від злочинів, кримінальних та дисциплінарних проступків.
138. Юридичний склад адміністративного проступку, його поняття, значення, структура.
139. Склад адміністративного правопорушення, поняття та види об'єкта проступку.
140. Склад адміністративного правопорушення, поняття та ознаки об'єктивної сторони проступку.
141. Склад адміністративного правопорушення, поняття та ознаки суб'єктивної сторони проступку.
142. Склад адміністративного правопорушення, поняття та форми вини.
143. Склад адміністративного правопорушення, поняття та види суб'єктів адміністративних проступків.
144. Поняття та види складів адміністративних проступків.
145. Підстави та порядок звільнення від адміністративної відповідальності.
146. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.
147. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб, іноземців або осіб без громадянства.
148. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності осіб, на яких розповсюджується дія дисциплінарних статутів та положень про дисципліну.

149. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх.
150. Мета, поняття та види адміністративних стягнень.
151. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.
152. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.
153. Накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень.
154. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням. Направлення для проходження програми для особи, що вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі.
155. Порядок обчислення строків адміністративних стягнень. Строки накладення адміністративних стягнень. Погашення адміністративних стягнень.
156. Система органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення.
157. Загальна характеристика провадження в справах про адміністративні правопорушення.
158. Поняття та види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.
159. Поняття, особливості та принципи адміністративних процедур.
160. Методи адміністративно-процедурного права.
161. Види адміністративних процедур (проваджень).
162. Поняття, значення та види контролю в публічному управлінні.
163. Правовий статус суб'єктів державного контролю в публічному управлінні.
164. Контроль органів місцевого самоврядування в публічному управлінні.
165. Особливості громадського контролю в публічному управлінні.
166. Поняття Особливого адміністративного права та загальні засади побудови його структури.
167. Адміністративно-правові засади міжгалузевого управління.
168. Види підгалузей Особливого адміністративного права.
169. Основні положення сучасного поліцейського права.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути заліки; екзамени; тести; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до

журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: аудиторна робота (**опитування, дискусії, обговорення, робота у команді під час семінарських та практичних занять**); самостійна робота (**рішення практичних задач, розв'язання ситуативних завдань**, ведення конспектів лекцій та зошитів для виконання практичних завдань; виконання індивідуальних завдань (підготовка цільових виступів, доповідей, **тез доповідей на конференції**, підготовка конкурсних наукових робіт, наукові публікації). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перекласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

<i>Загальна</i>		<i>Результат</i>	<i>Результат</i>	
<i>кількість балів (перед</i>		<i>навчальних</i>	<i>самостійної</i>	<i>)</i>
<i>підсумковим</i>	<i>((</i>	<i>занять</i>	<i>роботи за</i>	<i>/) 10</i>
<i>контролем)</i>		<i>за семестр</i>	<i>семестр</i>	

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.**

Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому

контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість
балів (перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{за поточний} \\ \text{семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \\ \text{попередній} \\ \text{семестр} \end{array} : 2$$

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 3 позитивних оцінок під час аудиторної роботи. Критерії оцінювання викладач повідомляє на першому занятті та перед кожними оцінюванням.	Рішення практичних задач , ведення конспектів лекцій та зошитів для виконання практичних завдань, розв'язання ситуативних завдань. Виконання індивідуальних завдань (підготовка цільових виступів, доповідей, тез доповідей на конференції, підготовка конкурсних наукових робіт, наукових публікацій). Критерії оцінювання самостійної роботи та виконання окремих видів індивідуальних завдань викладач повідомляє на першому занятті та перед кожними оцінюванням.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів. Критерії оцінювання викладач повідомляє на консультації перед екзаменом.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			

85-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		С	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. [Адміністративне право України. Загальна частина у схемах : навч. посіб. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; \[О. В. Брусакова, Д. В. Швець та ін.\]. Харків : ХНУВС, 2019. 236 с.](#)
2. [Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / \[Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, В. В. Зуй та ін.\]. Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. – Харків : Право, 2021. 196 с.](#)

3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7874/%D0%90%D0%B4D0>
4. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / [Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.] ; [Вид. 2-е, доп.] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
5. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України. Підручник. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.М. Гусарова ; [Гусаров С.М., Салманова О.Ю., Комзюк А.Т. та ін.]. Харків, 2020. 512 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9887>
6. Правове регулювання адміністративних послуг (у схемах) : навч. посіб. / МВС П68 України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка ; [О. В. Брусакова, К. О. Крут, І. В. Панова та ін.]. Харків : ХНУВС, 2021. 120 с.

Додаткова:

7. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
8. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), І.М. Балакаєва, І.В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків : Право, 2020. 392 с.
9. Бородин І.Л. Адміністративне право України : підручник; Нац. авіац. ун-т. Київ : Правова єдність: Алерта, 2019. 548 с.
10. Мельник Р.С. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер: Буква Закону, 2018. 343 с.
11. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / О.В. Кузьменко, М.В. Плугатир, І.Д. Пастух та ін. Київ : Центр учб. літ., 2016. 387 с.
12. Адміністративна відповідальність : курс лекцій / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 567 с.
13. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник. Х.: ХНАУ, 2018. 278 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4925/1/NP_Public%20administration_2019.PDF
14. Бакуменко В. Д., Бондар І.С., Горник В. Г., Шпачук В. В. Особливості публічного управління та адміністрування : Навчальний посібник. К. : КНУКіМ, 2016. 167 с.
15. Вітвіцький, С.С. Адміністративне право та процес : навч. посіб. / С.С. Вітвіцький, Т.В. Хайлова, О.М. Пересада; Донец. держ. ун-т внутр. справ. Одеса : ВД "Гельветика", 2022. 400 с.
16. Адміністративний процес : навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка. Харків : ХНУВС, 2022. 412 с.
17. Ківалов С. В. Адміністративне право: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / С. В.Ківалова, Л. Р. Біла-Тіунова, Т. І. Білоус-Осінь. Одеса : Фенікс, 2019. 136 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12119>.
18. Administrative law of Ukraine for foreigners: Popular science publication / Valentyn Halunko (ed.) and others. Odessa : Publishing House «Helvetica», 2021. 88 с. (Адміністративне право України для іноземців: Науково-популярне видання / Валентин Галуцько (ред.) та ін. Одеса: Видавництво «Гельветика», 2021. 88 с.).

19. Національна поліція України. Організаційно-правове забезпечення діяльності. / С. Петков, І. Іванов, М. Лошицький та ін., Київ: Центр навчальної літератури, 2023. 360 с.
20. Національна поліція України в умовах воєнного стану. Настільна книга поліцейського. / Під заг. ред. Копотуна І. М. Київ. ВД «Професіонал», 2022. 508 с.
21. Науково-практичний коментар до Закону України «Про місцеве самоврядування України» / За заг. ред. Чижмарь К.І. Київ.: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 400 с.
22. Науково-практичний коментар Кодексу про адміністративні правопорушення. Станом на 3 лютого 2021 р. / За заг. ред. Журавльова Д.В. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2021. 816 с.
23. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.
24. Дисциплінарний статут Національної поліції України : науково-практичний коментар / За заг. ред. доктора юридичних наук, професора Сокурєнка В.В. Х.: Майдан, 2019. 254 с.
25. Гусаров С.М. Правозастосовна діяльність в Україні : монографія / С.М. Гучаров. Харків : Золота миля, 2015. 416 с.
26. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України: монографія / Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Музичук О. М., Казанчук І. Д. / Міністерство внутрішніх справ України. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків : Факт, 2022. 452 с.
27. Салманова О.Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України : монографія. Харків : Панов, 2016. 259 с.
28. Панасюк О.В. Адміністративно-деліктне право України: теоретичні питання розвитку та реформування: монографія. Харків: ФОП Панов, 2020. 549 с.
29. [Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. К.: РІДНА МОВА. 2016. 744 с.](#)
30. Карабін Т.О. Розподіл повноважень публічної адміністрації: Монографія. Ужгород: Гражда, 2016. 220 с.
31. Лєгєза Є. О. Теорія публічних послуг : адміністративно-правова складова : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.
32. Маркіян Сидор. Адміністративно-правові аспекти взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування: монографія ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : Ліга Прес, 2016. 191 с.
33. [Законодавче забезпечення правоохоронної діяльності](#) : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : Стильна типографія, 2017. 1164 с. – (до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку у Харкові).
34. Туркова О.К. Правова природа процедур надання адміністративних послуг в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків:, 2017. 238 с.
35. Яременко А.О. Збірник ситуаційних задач зі службової діяльності та алгоритми дій працівників поліції щодо їх вирішення : навч. посіб. для курсантів, слухачів закл. вищ. освіти МВС України і правоохоронців органів та підрозділів НП України. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 231 с.
36. Гусаров С.М. Сучасні законодавчі ініціативи удосконалення нормативно-правового забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні. / Modernn aspekty vmdu: XIV. Dnł mezinbrodnn kolektivnn monografie. Mezinbrodnn Ekonomickэ Institut s.r.o.. Iieskb republika: Mezinbrodnn Ekonomickэ Institut s.r.o. 2021. Str. 269-277.
37. Салманова О. Ю. Проблеми розмежування сфер регулятивного впливу

нормативно-правових актів МВС України та Національної поліції України. *Modernn aspekty vmdy: XII. Dnl mezinbrodnn kolektivnn monografie / Mezinbrodnn Ekonomickэ Institut s.r.o.. Ieskб republika: Mezinbrodnn Ekonomickэ Institut s.r.o. 2021. Str. 833-847.*

38. Комзюк А.Т. Проблеми визначення і врегулювання основних положень провадження в справах про адміністративні проступки. *Modernn aspekty vmdy: XII. Dnl mezinbrodnn kolektivnn monografie / Mezinbrodnn Ekonomickэ Institut s.r.o.. Ieskб republika: Mezinbrodnn Ekonomickэ Institut s.r.o. 2021. Str. 278. (ODDHL 8. PRBVO. P. 271-285)*

39. Гусаров С.М. Можливості впровадження в Україні ефективних сучасних зарубіжних моделей організації та діяльності органів поліції. *Police activity in Ukraine and European countries: modern standards and unification options (Поліцейська діяльність в Україні та в європейських країнах: сучасні стандарти та можливості для їх уніфікації): Collective monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. P. 32-56.*

40. Gusarov Sergiy. Certain aspects of state service reform. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Vol. 27. № 1, 2020. Pp. 14-25. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/article/okremi-aspekti-reformuvannya-derzhavnoyi-sluzhbi>* (Окремі аспекти реформування державної служби).

41. Казанчук І.Д. Сутність та значення методу переконання в сфері адміністративно-правової охорони навколишнього природного середовища в Україні. *Multidisciplinbrnn mezinbrodnn vmdeckэ magaznn «Vmda a perspektivy». Praha, Ieskй republika. № 1 (20). 2023. С. 122-134.*

42. Казанчук І. Д. Правова характеристика принципів діяльності Національної поліції України та проблеми їх дотримання в сфері забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Право»): журнал. № 3(9). 2023. С. 319-332.*

43. Gusarov, S.M. Certain aspects of state service reform (2020) *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 27 (1), pp. 14-25. DOI: [https://doi.org/10.37635/jnalsu.27\(1\).2020.14-2](https://doi.org/10.37635/jnalsu.27(1).2020.14-2). Q4* (Окремі аспекти реформування державної служби).

44. Yevdokimenko S., Inshyn M., Salmanova O., & Polstyanoy A. Organizational and Legal Principles of Ensuring Academic Autonomy of Higher Educational Institutions. *AMAZONIA INVESTIGA (2020). Volume 9. Issue 32 / August 2020. P.55-60. Web of Science: DOI: <http://dx.doi.org/10.34069/AI/2020.32.08.6>* (Організаційно-правові засади забезпечення академічної автономії вищих навчальних закладів).

45. Valentyn Halunko, Nataliia Varenia, Sergiy Gusarov, Iryna Berezovska, Oleksander Griza. State regulation over operations with military goods as an protection element of a state national security. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. (2020). Volume 23. Special Issue 1. P. 87-91. Q2. (Державне регулювання операцій з товарами військового призначення як елемент захисту національної безпеки держави).*

46. Bezpalova, O., Dzhaferova, M., Volkovych, O., Rudoi, K., Minchenko, O. Police competence as a subject of countering and combating illicit drug trafficking. (2020). *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues, 23 (4), pp. 1-6. Q2. (Компетенція поліції як суб'єкт протидії та боротьби з незаконним обігом наркотиків).*

47. Salmanova, O., Popovich, E., Nikitin, A., Tesliuk, I. Administrative and Legal Principles of the Digitization of Public relations. *AMAZONIA INVESTIGA. (2020). Vol. 9. Numm. 25: 418 - 422/ enero 2020. (Web of Science: 000507401400047). (Адміністративно-правові принципи оцифрування суспільних відносин).*

48. Komziuk, A., Salmanova, O., Salmanov, O. Responsibility for Administrative and

Criminal Offenses in the Field of Use of Airspace of Ukraine (2022). *Lecture Notes in Networks and Systems*, 367 LNNS, pp. 649-663. Web of Science: DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-94259-5_54. (Відповідальність за адміністративні та кримінальні правопорушення у сфері використання повітряного простору України).

49. Popova, S., Popova, L., Kazanchuk, I., Bandurka, I., Kyrieieva, I. The role of local self-government bodies in prospective areas of regional development [El papel de los Urganos de autogobierno local en las Breas de desarrollo regional] (2021). *Estudios de Economia Aplicada*, 39 (7). pp. 1-11. DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i7.5000>. Q4. (Роль органів місцевого самоврядування в перспективних напрямках регіонального розвитку).

50. Sergiy Mykolaiovych Gusarov, Olha Zolotar, Marina Belanuk, Liudmyla Viktorivna Svyrydova. Legal Principles of Opposition to Separatism in the Modern State. *Amazonia investiga* (2020). Vol. 9. № 29. P. 29-36. Web of Science: DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.29.05>. (Правові засади протидії сепаратизму в сучасній державі).

51. Halyna Shaulska, Iryna Kazanchuk, Hrygorii Bukanov. Legal and regulatory fundamentals of interaction of civil society and government authorities in the system of public administration. (*Нормативно-правові основи взаємодії громадянського суспільства та органів державної влади в системі публічного управління*). *JOURNAL OF LAW AND POLITICAL SCIENCES*. VOL. (37). THIRTEENTH YEAR–ISSUE (2) APRIL. 2023 P. 354-378. URL: <http://journal-law.com/> (Web of Science).

Нормативно-правові акти:

52. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (в ред. від 01.01.2020). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>

53. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №38. Ст. 385. (в ред. від 22.06.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

54. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. ст.222. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

55. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Голос України* від 25.10.2014. 2014. № 206. (в ред. від 28.05.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

56. Про адміністративні послуги: Закон України 06.09.2012 № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. стр. 1705. ст.409. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

57. Про інформацію: Закон України: від 2.10.1992 № 2657-XII. (в ред. від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

58. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

59. Про звернення громадян: закон України від 02.10.1996 № 393/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>

60. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 250. (в ред. від 09.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

61. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до

законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21.11.2002 №228-IV. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-15>

62. Про місцеві державні адміністрації : Закон України : від 09.04.1999 № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 3190. (в ред. від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

63. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170 (в ред. від 09.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

64. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43. (в ред. від 28.05.2023) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/>

65. Про громадські об'єднання : закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1. (в ред. від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

66. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. ст. 175 (в ред. від 01.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

67. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 №1508-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 34. Ст. 1167. (в ред. від 04.04.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

68. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №13. Ст.91. (в ред. від 14.05.2020). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

69. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. ст.87. (в ред. від 09.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>

70. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. стор. 1970, стаття 379. (в ред. від 02.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

71. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X (в ред. від 15.04.2023). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

72. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, 37. Ст. 446. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

73. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. ст.233. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>

74. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII. (в ред. від 01.06.2022). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

75. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31, ст.545. в ред. від 15.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

76. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону :закон України від 22.06.2000 № 1835-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 30. Ст. 1248. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835->

14#Text

77. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

78. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 *Офіційний вісник України*. 2012. № 49. Ст. 1919. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4901-17>

79. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 2509. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

80. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

81. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. ст.542. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

82. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №14. Ст. 87. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

83. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 № 2899-IV. (в ред. від 11.07.2023). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2899-15>

84. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки: Указ Президента України від 27.09.2021 № 487/202. *Урядовий кур'єр* від 29.09.2021. № 188. / *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021/card6#Public>.

85. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021. *Урядовий кур'єр* від 26.03.2021. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n13>.

86. Про утворення військових адміністрацій : Указ Президента України від 24.02.2022 № 68/2022. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

87. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». (в ред. від 11.04.2023). База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/878-2015>

88. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. (в ред. від 18.05.2023). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>

89. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України* від 15.07.2014. № 54. стор. 88. стаття 1455. (в ред. від 27.06.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>

90. Про внесення змін до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF>: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 258. *Офіційний вісник України* від 09.04.2021. № 27. стор. 168. стаття 1464 / *Веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2021-%D0%BF#Text>

91. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#Text>

92. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>

93. Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1013-р. *Урядовий кур'єр* від 20.01.2018. № 14 (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2017-%D1%80>

94. Про затвердження Порядку здійснення дисциплінарного провадження: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1039. *Урядовий кур'єр* від 18.12.2019. № 243. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-2019-%D0%BF>

95. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>

96. Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі: постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2017 № 833. (в ред. від 19.04.2022). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/833-2017-%D0%BF>.

97. Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

98. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2000. № 188. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

99. Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусовевидворення з України іноземців та осіб без громадянства: Наказ МВС України, Адміністрації державної прикордонної служби України, СБ України від 23.04.2012. № 353/271/150. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12>

100. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. (в ред. від 24.09.2021). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

101. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. (в ред. від 15.04.2022). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>

102. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ МВС України від 13.01.2020 № 13. *Офіційний вісник України* від 14.02.2020. № 12, стор. 235, стаття 511.

103. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: наказ МВС України від 18.12.2018 № 1026. *Офіційний вісник України*. 2019. № 11. Ст. 378.

104. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування: наказ МВС України від 12.10.2020 № 724. *Офіційний вісник України*. 2020. № 97. Ст. 3161.

105. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. (в ред. від 07.05.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>

Інформаційні ресурси в інтернеті:

1. Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua> .
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua>
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
5. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua>
7. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>
8. Офіційний веб портал судової влади в Україні. URL: <https://court.gov.ua>
9. Офіційний веб-сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme>
10. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
11. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329
12. Практика ЄСПЛ. Український аспект. URL: <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl>
13. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. URL: <http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=2>
14. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

15. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <http://nlu.org.ua>
16. Юридична бібліотека (Україна). URL: <http://pravo.biz.ua>
17. Повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева). URL: <http://www.ebk.net.ua>
18. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець». URL: <http://www.pravoznavec.com.ua>
19. Бібліотека ДДУВС. URL: <https://dduvs.in.ua/biblioteka/>.
20. Бібліотека ДонДУВС. URL: <https://dnuvs.in.ua/viddily-ta-viddilennya/zagalna-biblioteka>.
21. Бібліотека ЛьвДУВС. URL: <https://www1.lvduvs.edu.ua/elektronnyi-kataloh>.
22. Бібліотека НАВС. URL: <https://dn.naiu.kiev.ua/mod/url/view.php?id=798&lang=en>.
23. Бібліотека ОДУВС. URL: <https://oduvs.edu.ua/zagalna-biblioteka/>.
24. Бібліотека ХНУВС. URL: <http://lib.univd.edu.ua>